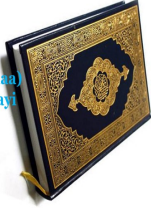




تَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ  
Buufamuun Kitaabichaa (Qur'aanaa)  
Rabbii Injifataa, Ogeessa ta'e irraayi  
የመጻሕፍት ማዕከል ለጥንታዊ ትምህርት ለአዲስ አበባ  
The revelation of the Qur'an is from  
Allah, the Exalted in Might, the Wise.  
Suuratu Az-Zumar 39:1



www.sammubani.com

## Mormii Mushrikootaa-Kutaa 4

### Description

#### **Qur'aana ilaalchisee Mormii Mushrikoota-kutaa 2ffaa**

Ammas Mushrikooni kijiba biraa Nabiyyitti (SAW) maxxansan. Kijibni kunis, Qur'aana kana Muhammadtu ofirraa fuudhe dubbate. Yookiin namoota durii irraa waraabe. Kiristaanonni ammaas kijiba kana keessatti yommuu akkana jedhan isaan waliin hirmaatu: Muhammad Qur'aana macaafa qulqulluu irraa garagalche. Rabbiin subhaanahu wa ta'ala akkana jechuun Mushrikootaa, Kiristaanota fi garee biraatiif deebii deebisa:

﴿قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

**Jedhi Samiwwanii fi dachii keessatti iccitii [hunda] Kan beekutu isa (Qur'aana) buuse. Dhugumatti Inni akkaan Araaramaa, rahmata godhaadha. Suuratu Al-Furqaan 25:6**

Nama Qur'aanni kuni kitaaba Kiristaanota fi Yahuudota irraa waraabame jedhuuf deebiin isaaf kennamu, Samiwwanii fi dachii keessatti iccitii [hunda] Kan beekutu isa (Qur'aana) buuse. Qabiyyee deebii kana keessa jiru hubachuuf wanta Qur'aanni of keessatti qabate beekun nurra jira. Akkasumas, haala namoota jecha kijiba kana jedhanii fi iccitii isaanii Rabbiin qofti beeku hubachuu qabna. Wanta Qur'aanni of keessatti qabate ilaalun qorataa tokko gara wantoota armaan gaditti isa qajeelcha:

**1ffaa-**Tooftaan dubbii itti ibsuu Qur'aana keessatti dhufee fi kitaabban Qur'aana dura dhufan jidduu wal fakkeenya hin jiru. Ijaarsi himaa fi jechoota Qur'aana keessa jiruu fi kitaabban darban keessa jiran wal hin fakkaatan. Kuni jechoonni Qur'aana kitaabban darban irraa kan hin waraabbamne ta'uu ifaan ifatti agarsiisa.

**2ffaa-**Dhimmoota amantii irraa wanti Qur'aana keessatti dhufe kan hiikni isaanii kitaabban darban kanneen akka Suhf Ibraahim fi Muusaa, Tawraat, Zabuur, Injiil fi kanneen biroo keessatti bu'e,

dhimma amanti kana Kan buuse Tokkicha akka taâ€™e mirkaneessa. Innis Rabbiidha. Fakkeenyaaf, waaâ€™een tawhiida (Rabbiin tokkichoomsu) Qurâ€™aana keessattis, kitaabban darban keessattis buâ€™ee jira. Osoo kitaabban kunniin jijjiramuu ykn micciramuu fi baduu baatanii silaa dhugaa kana ifa baasu.

Garuu kitaabni amanti Kiristaanotaa fi Yahudoota harka jiru, kitaaba micciramee fi itti dabaluu fi irraa hirâ€™isuun hundee sirrii irraa kan jijjirameedha. Kanaafu, hanga xiqqoo malee, wanti Qurâ€™aana keessa jiruu fi wanti kitaabban isaanii keessa jiru guutumaan guututti walitti hin galu.

Hundeen sirriin Rabbiin oltaâ€™aan nabiyyoota darban irratti buuse kiristaanota fi yahudoota keessatti iccitii garmalee dhokfamu taâ€™ee jira. Amantiin Rabbiin namootaaf kaaâ€™e tokkicha waan taâ€™eef, qabiyyeen ergaa Nabiyyoota Rabbiin irraa ergamanii walitti kan galan taâ€™uu qaba. Garuu kitaabban kunniin kan badanii fi iccitii keessaa iccitii guddaa waan taâ€™aniif eenyullee hundee amantii sirrii ta’ee kitaabban kanniin irraa waraabu hin dandaâ€™u. Fakkeenyaaf, Rabbiin Tokkichoomsun (tawhiinni) hundee amantiiti. Tawhiinni ergaa nabiyyoota hundaati. Kitaabban amma Kiristaanonni fi Yahuudonni harka qaban keessatti tawhiinni dhimma iccitii ta’ee fi kan badeedha. Garuu Qur’aana keessatti tawhiinni bal’inaan kan ibsameedha.

Kuni Qurâ€™aana kan buuse Rabbii iccittii samiiwwanii fi dachii beeku akka taâ€™e agarsiisa. Qurâ€™aanni kitaaba Kiristaanonni fi yahuudonni â€œKuni Rabbiin irrayyiâ€• jedhan irratti tiiksadha. Kana jechuun wanta dogongoraa fi sobaa kitaabban kanniin keessa jiru ni sirreessa. Miccirrama achi keessa jiru ifa baasa. Wanta achi keessaa bade ni mirkaneessa. Amanti guutuuf wanta barbaachisu itti dabala.

Kanaafu, Kiristaanota Qurâ€™aanni macaafa qulqulluu irraa waraabbame jedhuuf deebiin sirriin taâ€™uu, **Jedhiâ€œ Samiwwanii fi dachii keessatti iccitii [hunda] Kan beekutu isa (Qurâ€™aana) buuse.â€•**

Qurâ€™aanni iccitii isaan dhoksanii fi haaqan waan ifa baasuuf Rabbii iccitii hunda beeku irraa buâ€™e.

**3ffaa-**Qurâ€™aana keessatti wanta buufamee keessaa dhimmoonni iccitii samiin wal qabatan kanneen akka pilaaneti, urjiilee fi dhimmoonni iccitii dachii kanneen akka namoota fi lubbuu qabeenyi birootin wal-qabatan dhufanii jira. Pilaanetotaa, urjiilee, dachii, namoota, lubbuu qabeenyi biroo ilaalchise wanti saayinsin yeroo ammaa irra gahee yeroo Qurâ€™aanni buâ€™u sanitti iccitii samii fi dachii Rabbiin qofti beekudha. Kitaabban darban keessatti waaâ€™een kanaa hin dhufne, namni yeroo sanitti beekus hin jiru. Dhugaan saayinsawaa Qurâ€™aana keessa jiraachun, Qurâ€™aana kan buuse Rabbii samii fi dachii keessatti iccitii beeku akka taâ€™e agarsiisa. Kanaafu, deebiin isaaniif maluu wanta barsiisa Rabbii oltaâ€™e keessatti dhufedha: **Jedhi â€œ Samiwwanii fi dachii keessatti iccitii hunda Kan beekutu isa (Qurâ€™aana) buuse.â€•**

**4ffaa**-Mushrikoonni, â€œKuni oduu durii namoota irraa waraabbameedha.â€• jedhan, isaan kijibdoota taâ€™TMuu sirritti beeku. Wanta jedhaniif ragaa hin qaban. Kan isaan kana jedhaniif hordoftoota isaanii dogongorsuu fi Qurâ€™TMaana fi Nabiyyii hordofuu irraa isaan garagalchuufi. Deebii sirriin haala isaanii kanaaf malu kenname: **Jedhiiâ€œSamiwwanii fi dachii keessatti iccitii hunda Kan beekutu isa (Qurâ€™TMaana) buuse.â€•**

Ragaa sobaa Ergamaa Rabbii irratti uumtaniif adabbii fi haloo Isaa irraa of eeggadhaa. Akeekachiisa kana booda yoo isaan araarama kadhatan, tawbatan, amananii fi Rasuula hordofan, Rabbiin araarama fi rahmata Isaatiin isaan kajeelchisa. Rabbiin oltaâ€™TMee ni jedha, “**Dhugumatti Inni akkaan Araaramaa, rahmata godhaadha.â€•**Kana jechuun Inni yeroo hundaa nama gara Isaatti deebiâ€™TMee araarama kadhatee fi karaa Isaa qabateef ni araarama, rahmata godha.[\[1\]](#)

Qurâ€™TMaana ilaalchise dubbii kijibaa Mushrikoonni fi namoonni biroo jedhan daran ifatti baasa. Qurâ€™TMaanni jecha namaati yoo jettan, wanta Qurâ€™TMaana fakkaatu fidaa ykn boqonnaa kudhan ykn boqonnaa takkaayyu fidaa jechuun isaan affeera. Yoo fidu dadhaban Qurâ€™TMaanni jecha namaa akka hin taane namni sammuu qabu haa mirkaneefatu. Affeerraa fi deebii kana mee keeyyattoota armaan gadi keessatti haa ilaallu:

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَاتُوا بَعْشِرِ سُورِ مِثْلِهِ مَفْتَرِيَّتٍ وَأَدْعُوا مَنِ  
 اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ  
 فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾﴾

â€œInumaayyu isatu [Qurâ€™TMaana] uumeâ€• jedhuu? Jedhi, â€œYoo kan dhugaa dubbattan taatan, fakkaataa isaa suurah kudhan kanneen [isin biraa] uumaman fidaa. Rabbiin gaditti nama dandeessan [gargaarsaf] waamadhaa.â€• Yoo isiniif deebii hin kenniin, [Qurâ€™TMaanni] beekumsa Rabbiitiin akka buufamee fi Isa malee haqaan gabbaramaan akka hin jirre beekaa. Kanaafu Muslimoota ni taatuu?â€•Suuratu Huud 11:13-14

â€œInumaayyu isatu [Qurâ€™TMaana] uumeâ€• jedhuu?â€•Kana jechuun Mushrikoonni Makkaa ykn namoonni biroo akkana jedhu sila? â€œMuhammad Qurâ€™TMaana ofuma irraa fuudhe dubbatee â€œkuni Rabbiin irraa buâ€™TMeeâ€™TM jedha.â€• Deebii namoota kanaaf kenname kana fakkaata: Wanta jettan kana dhugaa kan dubbattan yoo taatan, suurawwan (boqonnaalee) kan of biraa isin uumtan kudhan, suurawwan Qurâ€™TMaanaatin kan wal fakkaatan fidaa. â€œQurâ€™TMaanni jecha namaatiâ€• jechuu irratti dhugaa yoo taatan, suurawwan kudhan kan Qurâ€™TMaana fakkaatan uumuuf Rabbiin ala nama dandeessan gargaarsaf waamadha.

Isinii fi Nabii Muhammad (SAW) jidduu dandeetti Afaan Arabiffaattiin garaagarummaan hin jiru. Daâ€™TMwaa isaa balleessuuf isin diinota fedhii guddaa qabaniidha. Yoo dhugaa dubbattan, suurawwan

kudhan fidaa. [2]

â€œYoo isiniif deebii hin kenniinâ€œ kana jechuun yoo suurawwan kudhan fiduu dadhaban, beekaa, isaan kanarraa dadhaboodha, Qurâ€™aanni kuni beekumsa Isaa, wanta Inni ajajee fi dhoowwe of keessatti qabatee Rabbiin irraa kan buâ€™meedha[3] Ammas, Rabbiin malee haqaan gabbaramaan akka hin jirre beekaa. â€œKanaafu Muslimoota ni taatuu?â€œ Kana jechuun ragaan erga isiniif dhiyaate booda Rabbiif ni ajajamtuu, Isa qofa ni gabbartuu?[4]

Mushrikooni suurawwan Qurâ€™aana fakkaatan kudhan yommuu fidu dadhaban, gara suura takkaatti isaaniif hirâ€™ifame. Ni jedha:

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَآتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

â€œInumaayyu isatu [Qurâ€™aana] uumeâ€• jedhuu? Jedhi, â€œYoo kan dhugaa dubbattan taatan, fakkaataa isaa suura takka fidaa. Rabbiin gaditti nama dandeessan [gargaarsaf] waamadhaa.â€• Suuratu Yuunus 10:38

Qurâ€™aanni kuni Rabbiin irraa taâ€™tuu yoo shakkitanii fi sobaan, â€œMuhammadtu ofirraa fuudhee dubbateâ€• yoo jettan, isinis suura akka Qurâ€™aanaa takka fidaa. Namaa fi jinnii irraa gargaarsaaf nama dandeessan waamadhaa.

Ammas, Qurâ€™aana keessatti bakka biraatti dubbii kana jabeessuf ni jedha:

â€œWaan Nuti gabricha keenya irratti buufne irraa shakkii keessa yoo taatan, suura akka isaa tokko fidaa. Dhugaa kan dubbattan yoo taatan, Rabbiin ala ragoota (deeggartootaa fi gargaartota) keessan waamadhaa.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:23

Mushrikooni fi namoonni biroo suura Qur'aana fakkaatu gonkumaa fiduu hin dandeenye. Kanaafu, afferra isaaniif dhiyaate hojjachuu erga dadhabanii, ilmi namaatii fi Jinnin wanta Qurâ€™aana fakkaatu fiduu hin dandaâ€™anii jechuudha. Akkuma irranatti arginu, gargaarsaf nama dandeessan waamadhaa, ragoota waamadhaa jedha. Kanaafu, wanta akka Qurâ€™aanaa fiduuf namoonni fi jinnooni osoo walitti qabamani, fiduu hin dandaâ€™an. Ni jedha:

قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَن يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ ۚ وَلَوْ كَانَتْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

Jedhi, â€œOsoo ilmi namaatii fi Jinnooni fakkaataa Qurâ€™aanaa fiduu irratti walitti qabamanii, osoo gariin isaanii gariif gargaaraa taâ€™maniyyuu, fakkaataa isaa fidu hin dandaâ€™an.

â€Suuratu Al-Israa 17:88

Namoonni fi jinnooni hundi erga dadhabanii, Qur'aanni Rabbiin irraa buâ€™TMuun shakkii hin qabu jechuudha. Ni jedha:

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي  
بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

â€Qurâ€™TMaanni kuni Rabbii gaditti kan sobaan uumamu hin taane. Garuu dhugoomsaa [kitaabota] isa dura turanitii fi addeessa kitaabati. Gooftaa aalama irraa taâ€™TMuun shakkiin isa keessa hin jiru.â€Suuratu Yuunus 10:37

â€Qurâ€™TMaanni kuni Rabbii gaditti kan sobaan uumamu hin taane.â€Kana jechuun namas taâ€™TMe, jinnis taâ€™TMe, Malaaykas taâ€™TMe eenyullee Rabbiin ala Qurâ€™TMaana kana barreessun ykn ofirraa fuudhe dubbachuun ergasii â€Kuni Rabbiin irraa buâ€™TMeâ€• jechuu hin dandaâ€™TMu. Sababni isaas, uumamtoota keessaa eenyullee wanta akka Qurâ€™TMaana fiduu hin dandaâ€™TMu. Qurâ€™TMaanni wanta darbe, wanta ammaa fi wanta gara fuunduraatti dhufuu of keessaa qaba. Rabbii waan hundaa beekun ala eenyutu waan darbe, amma fi gara fuunduraatti dhufu hunda beekaa? Kanaafu, Qurâ€™TMaanni kuni kalaama (dubbii) Rabbii oltaâ€™TMaa fakkaata hin qabneeti. Akka mushrikoonni jedhan dubbii nabii Muhammadi (SAW) miti. Ammas akka gareewwan biroo jedhan, dubbii Malaykaa Jibriili miti. Qurâ€™TMaanni kuni dubbi ykn jecha nama kamiyyuu taâ€™TMuu hin dandaâ€™TMu.

â€Garuu dhugoomsaa [kitaabota] isa dura turanitiiâ€Kana jechuun Rabbiin ala eenyullee Qurâ€™TMaana kana ofirraa fuudhee dubbachuu ykn barreessu hin dandaâ€™TMu. Garuu Gooftaa aalamaa irraa kan buâ€™TMeedha. Dhugaa kana wanta agarsiisu keessaa tokko, kitaabban darban kan Rabbiin irraa buâ€™TMan akka Nabii Muhammad (SAW) ergamuu fi Qurâ€™TMaanni isarratti buufamu beeksisanii fi gammachiisaniin turan. Akkuma kitaabban sunniin (Tawraat, Injiil) beeksisan Qurâ€™TMaannis ni buâ€™TMe. Ammas, Qurâ€™TMaanni kitaabban darban kanniin keessatti wanta abbootin amanti jijjiran, micciranii fi dhoksan ifa baasa.[6]

â€efi addeessa kitaabati.â€Hayyoonni kanaaf hiika lamaa kennanii jiru. 1ffaa-Qurâ€™TMaanni kitaabban darban ibsa. Wanta isaan keessatti haala wali-galaatin dhufe Qurâ€™TMaanni takka takkaan ibsa. 2ffaa-Dirqamoota Rabbiin ummata Nabii Muhammad (SAW) irratti katabee fi wantoota haraama dhoowwe ibsa. Haraama fi halaala, murtiwwan amanti fi odeefannoo dhugaa addeessa (ibsa).[7]

â€Gooftaa aalama irraa taâ€™TMuun shakkiin isa keessa hin jiru.â€Sitti aalama jechuun Rabbiin ala wantoota jiran hunda jechuudha. Hiikni aaya: Qurâ€™TMaanni kuni Rabbiin irraa buâ€™TMuun shakkiin keessa hin jiru. Qurâ€™TMaanni jecha Rabbii oltaâ€™TMaati. Bakka biraattis ni jedha:

## ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

â€œBuufamuun Kitaabichaa (Qurâ€™aanaa) Gooftaa aalama irraa taâ€™uun shakkiin isa keessa hin jiru.â€™Suuratu As-Sajdah 32:2

Qur’aanni Rabbii olta’aa irraa erga buufamee, “Akkamitti Nabiyyii (SAW) irratti buufame?” gaafii jedhuuf, dabalataan kitaaba “[Akkaataa Qurâ€™aanni itti buufamee fi Walitti Qabame](#)” ilaalun ni danda’ama.

### Kitaabban wabii:

- [1] Maâ€™aarij tafakurri wa daqaaâ€™i qu tadabburi 6/360-362
- [2] Zaadul Masiir 645, Maâ€™aarij tafakurri wa daqaaâ€™i qu tadabburi 10/334, Tafsiiru Saâ€™dii 435
- [3] Tafsiiru Ibn Kasiir 4/438
- [4] Xabarii 12/345
- [5] Maâ€™aarij tafakurri wa daqaaâ€™i qu tadabburi 10/119, Tafsiiru Qurxubii-10/503
- [6] Maâ€™aarij tafakurri wa daqaaâ€™i qu tadabburi 10/120, Tafsiiru Saâ€™dii 418
- [7] Maddoota olii, Tafsiiru Qurxubii-10/503

### Date Created

September 27, 2019

### Author

admin